

Анастасія КРАКІВСЬКА,

здобувач фахової передвищої освіти

Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна

академія імені А. С. Макаренка”

Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

Науковий керівник: Ірина НЕПОРАДА,

старший викладач кафедри початкової освіти,

гуманітарних дисциплін та інформатики,

Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна

академія імені А. С. Макаренка”

Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

ЛІДЕРСТВО: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Лідерство є однією з найбільш важливих тем у сучасній науці про управління та соціальні науки загалом. Це поняття не тільки стимулює розвиток організацій та команд, але й впливає на соціокультурний контекст, формуючи структури влади та взаємини між людьми. І ми розглянемо теоретичний аспект лідерства, проаналізуємо основні теорії, підходи та концепції, що лежать в його основі.

К. Ходжкінсон першим висвітлив проблематику цінностей у контексті лідерства. Він побудував власну модель, взявши за основу класифікацію лідерів М. Вебера на раціонально-легальних, традиційних та харизматичних. На основі цієї класифікації, К. Ходжкінсон ідентифікував чотири „чисті” архетипи лідерства: „лідер-кар'єрист”, „лідер-політик”, „лідер-технік” і „лідер-поет”. Основною тезою його теорії, що лягла в основу сучасних концепцій цінностей,

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

є пріоритет цінностей як ключового фактору взаємодії між лідерами та членами групи [1].

Лідерство включає в себе значну кількість аспектів, починаючи від особистих цінностей керівників та лідерів і закінчуючи їхньою діяльністю і впливом на співробітників. Керівники і лідери відповідають за формування та збереження правил і норм корпоративної культури, виконуючи планування, організацію, керівництво та контроль. Їхні дії повинні відповідати цінностям та поняттям, що визначають корпоративну культуру. Лідерство виявляється через особистий приклад і поведінку, які демонструють ставлення до роботи та співробітників і відповідають базовим уявленням.

Успішні керівники і лідери мають бути обдаровані як людськими, так і професійними якостями. Вони повинні проявляти почуття власної гідності, повагу до інших, волю в досягненні цілей, чесність, моральну чистоту та інші людські властивості. З іншого боку, вони повинні бути віддані справі, мати високий професіоналізм, творчий підхід та здатність до розв'язання проблем.

Лідери будують довірливі стосунки зі своїми підлеглими, виказуючи чесність та спірність у вчинках і словах. Вони показують впевненість у собі та здатність вирішувати проблеми та приймати важливі рішення. Крім того, вони мають велике бажання впливати на інших і брати на себе відповідальність за свої дії.

Одним із ключових елементів успішного лідерства є довіра, яку керівник здобуває від своїх підлеглих. Це досягається шляхом відповідності слова ділу та поваги до цінностей як корпоративних, так і особистих. Лідерам, які мають ці якості, довіряють, і вони здатні мобілізувати свою команду для досягнення спільних цілей [2].

Теорії лідерства:

- теорія великих людей: за цією теорією, лідери народжуються, а не стають такими. Вона вважає, що лідери мають унікальні вроджені характеристики, такі як харизма, інтуїція та впевненість у собі. Це підходить, наприклад, до розуміння лідерів, які вирізняються у воєнному чи політичному контексті;

V Міжнародна викладацько-студентська науково-практична конференція

- теорія властивостей: теорія властивостей розглядає лідерство з погляду конкретних особистісних рис, таких як інтелект, енергія та самодисципліна. Вона стверджує, що певні характеристики можуть визначати успішність особи у лідерській ролі;

- теорія ситуації: ця теорія підкреслює важливість контексту для розуміння лідерства. Вона стверджує, що ефективність лідерства залежить від відповідності стилю лідера і конкретної ситуації, з якою він зіткнувся;

- теорія трансформаційного лідерства: ця теорія фокусується на здатності лідера змінювати своїх підлеглих шляхом заохочення, мотивації та вдосконалення їхніх навичок. Вона вважає, що лідери, які працюють над трансформацією своїх команд, зазвичай досягають високих результатів;

- теорія ситуативного лідерства : ця теорія стверджує, що ефективний лідер повинен адаптувати свій стиль управління до конкретної ситуації та характеристик підлеглих. Вона наголошує на важливості гнучкості та адаптивності для досягнення успіху.

Сучасні тенденції у лідерстві:

Етичне лідерство

Сучасні організації все більше звертають увагу на етичні аспекти лідерства. Етичні лідери враховують не лише економічні аспекти своєї діяльності, а й соціальні та екологічні наслідки.

Різноманітність у лідерському складі

Зростаюча увага до інклюзивності та різноманітності сприяє розвитку різноманітних стилів лідерства, які враховують унікальні потреби та перспективи різних груп.

Технологічне лідерство

В епоху цифрової трансформації виникає новий тип лідерства, який вимагає розуміння та ефективного використання сучасних технологій для досягнення успіху. Досить важливою характеристикою лідера є його емоційний потенціал – здатність управляти своїми емоціями, почуттями, відчувати і розуміти почуття інших людей, особливо, дітей. Людина може мати

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм” першокласну підготовку, гострий розум і постійно генерувати нові ідеї, але за відсутності емоційного інтелекту вона все одно не стане лідером [3].

Складниками емоційного інтелекту є самосвідомість, самоконтроль, мотивація, емпатія та соціальні навички. Мати ці якості – означає розуміти власний і чужий емоційний стан, причому настільки добре, щоб вести за собою людей до досягнення спільних цілей. Р. Фрейджер, Д. Фейдімен до лідерських якостей відносять: цілісність, енергію, стійкість до стресу, самовпевненість, внутрішній контроль, емоційну зрілість, мотивацію до влади, орієнтацію на досягнення успіху, потребу в афіляції.

Також важливим є компетентність у спілкуванні, вона передбачає розвиток адекватної орієнтації людини у самій собі – власному психологічному потенціалі, потенціалі партнера, у ситуації і завданні

Отже, ми зазначаємо, що лідерство – це складний та багатогранний процес, який постійно еволюціонує відповідно до змін у суспільстві, технологіях та культурі. Теоретичний аспект лідерства відображає цю складність і допомагає зрозуміти, які чинники впливають на успішність лідера та організації в цілому. Вивчення та розвиток цієї теми залишається актуальним завданням для наукової спільноти та практиків управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Семенов А. Теоретичний аспект розвитку сучасних теорій лідерства. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/1946/1/tezi_teorii_liderstva.PDF
2. Сергеева В., Контратьєва М. Навчальний посібник для учнів/студентів професійних навчальних закладів із спеціальності „Комерційна справа” URL: https://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/liderstvo.pdf
3. Філатова Л., Новохацька Л. Теоретичні аспекти теорій лідерства крізь призму ефективного лідерства. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2014/No3/64-69.pdf>.